

TEATRUL NATIONAL CLUJ-NAPOCA

STAGIUNEA LXXIII 1992/1993

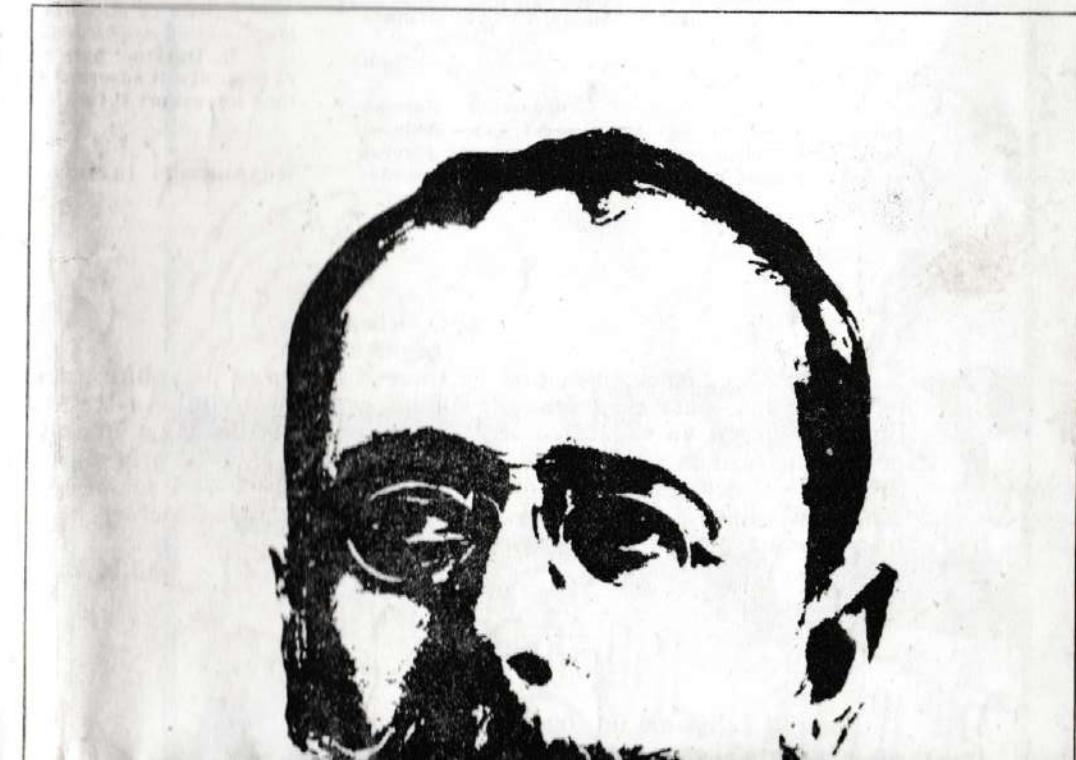
PROSTIA E NEMURITOARE

Spectacol de Alexandru Dabija după I. L. CARAGIALE

Reprezentărie realizată de:

DORIN ANDONE
PETRE BĂCIOIU
EMILIAN BELCIN
MARIUS BODOCHI
MIHAI CIUPE —
Decorul și costumele
ALEXANDRU DABIJA —
Regia artistică
PETRU DONDOȘ
GELU BOGDAN IVAȘCU
ION MARIAN

VIORICA MISCHILEA
LIGIA MOGA
VIRGIL MÜLLER
ILEANA NEGRU
VICTOR NICOLAE
GHEORGHE M. NUTESCU
MARIA SELEŞ
VASILICA STAMATIN
BUCUR STAN
MELANIA URSU
DOREL VIŞAN



La elaborarea spectacolului s-au folosit texte din schițele lui I.L. Caragiale: *Atmosferă încărcată*, *Situațiunea*, *Iniciativă*, *Ultima emisiune*, *O lacună*, *Temă cu variațiuni*, *Jertfe patriotice*, *Cronica fantastică*, *Parlamentare* — Camera din Istanbul, *Varietăți literare* (Canard — rățoi).

Estera Biro —
Regia tehnică

Iacob Ciortea —
Regia tehnică

Ștefan Kassai —
Sonorizare

Judith Kiss —
Sufler

Ion Vușcan —
Lumini

CU PARTICIPAREA FANFAREI S.C. Remarul „16 Februarie”

PUTEREA CARAGIALIANA

Se pare că semănăm din ce în ce mai mult cu lumea-nelume caragialiană. În teorie (unde, vai, suntem foarte tari) ne opunem, afectiv ne jenăm, mai mulți sau mai puțin, descooperindu-ne gesturi, formule, reacții, inițiative decupate din paginile maestrului. Caragiale își exercită puterea asupra noastră contaminant, în ciuda împotrivilor, ne prinde pe toți, tiranic, am ajuns să ne sperie rostirea unei fraze, să avem sau nu opinii, literare, juridice, umanitare, ca să nu mai pomenim de opinii politice; ezităm să fim prea serioși într-o imprejurare gravă, de rușine că ne-ar lipsi sarea umorului, folosim stilul „scăldat”, în coadă de peste, gata să cedăm, la întimplare, relativă noastră independență de caracter pe un „pupat” rentabil. Indiferent de poziția în societate, de funcția, de autenticitatea pe care ne iluzionăm că am atins-o în domeniul nostru de lucru, intervine pe neașteptate, ca și cum ar fi ascunsă pretutindeni, puterea caragialiană și ne face de ris, ne scoate „masca” și ne proiectează într-o postură de-a-ndoasele. În clipă în care ne închipuim că am scăpat de presiunile sale discreționare, ni se arată în față, neindurătoare, și ne etichetează fără drept de apel. Ne consumăm existența publică și probabil și pe cea particulară după bunul plac al misterioasei puteri, stăpini și manipulați de ea ca

niște păpuși dintr-un imens teatru de marionete. Puterea caragialiană ne devorează identitatea înainte de a se fi conturat; prezenta la orice virșă, ea ne dă chip de Goe, de Cațavencu, de Conu Leonida; insinuată în diferitele profesii, ea îl relevă pe absolutul pedagog Mariu Chicoș Rostogean, pe ziaristul Caracudi, pe „serofulosul” polițai Ghîță Pristanda și pe toți ceilalți „onorabili” membri ai unui repertoriu tipologic halucinant prin actualitatea lui în creștere. Fenomenala putere ne dă sentimentul straniu al nerodniciei, al „societății care nu merge”, ca și cum ne-am fi născut degeaba sau, mai rău, că nu avem nimic de făcut decât să preluăm un rol, care se tot joacă și ne aşteaptă de mult.

Sintem, aşadar, investiți existential întru Caragiale, bieți interpreți de fleacuri, moftangii incurabili. Mitici trecuți prin școală vieții moderne, europeanizați, care va să zică, am devenit, din „jupini” încrișcenați de patima onoarei, cetăteni cu „tăria” opinioilor, domni și doamne în vizite prelungi și repetate; am deprins, în fine, „mânerele”, ne-am realizat visul. Cațavencu, provincial agresiv și fără răbdare, s-a emancipat, deja este parlamentar, discipolii săi au prins „coraj”, din găinari s-au metamorfozat în neobosiți întreprinzători, mereu pe drumuri, te miri în ce domeniu și arogă înăscutul tupeu management-

rial, reluind, fără să ezite, deviza venerabilului lor maestru: ... „Eu sunt cel dintii”, gogomanitor! Ne place fiecăruia să fim „cei dintii”, în ruptul capului nu acceptăm rîndul al doilea, ne vrem „toți într-oegalitate”, adeptii filosofiei Conului Leonida, toți sus, pe treapta cea mai înaltă a ierarhiei. Numai că o astfel de lume, care își reclamă obședant meritul de a fi cea dintii, anulează ideea de ordine socială. Egalitarismul absolutist, ignorind autoritatea, dizolvă lumea, cum observa Caragiale însuși, într-un „vast bîlc”, al tâmbălăului social și al turmentaiei lăuntrice. Puterea caragialiană se sprijină pe acest electorat carnavalesc, unde „toți comandă și nimenei n-ascultă”. Trăncăneala, absența ordinii și arogația intelectuală sint principalele sale pirghii de susținere: „Lumea aceasta seamănă cu un vast bîlc, în care totul e improvizat, totul treceator, nimic înființat de-a binele, nimic durabil”, conchide Caragiale.

Recunoscută tacit, puterea caragialiană se insinuează în existența noastră ca forță a destinului, ea conțează ca a cincea putere, de natură estetică. Presiunea acestei puterii estetice se exercită pe cai diferenți, altele decât cele știute. Ea nu elaborează legi, nu le pune în execuție, nu ne judecă și nici nu ne conțentează faptele. Fișește, nu ne condamnă: relevă, oglindește, atîta

tot, posibile analogii cu fondul său tipologic, pe care l-a pus în circulație în urmă cu mai bine de un secol. Putere estetică (sensibilă, va să zică), puterea caragialiană își deplinează, paradoxal, propria sa expansiune, invazia nestingherită a conștiințelor. Un fel de uimire de a nu fi fost încă răsturnată, prin revenirea la normal a lumii, îi creează adeverărate coșmaruri: „Pun miinile la ochi și mă dau înapoi”. Calitatea acestei puteri stă în a fi devenit influentă fără să fi dorit, ba mai mult, chiar fericită cind vreun critic important sau un cetățean oarecare î-lau strigat în față: „Jos puterea caragialiană!”. De parte de a se încăpătă să ne domine, puterea literară a marelui autor pare dispusă să se lepede de noi, să ne lase în pace, măcar pe o parte din supușii săi. Din motive nedeslegate, îi refuzăm „demisia”, ne agățăm cu disperare de sfiorile ei, preferăm condiția de marionete, lăsându-ne în „grijă” compromițătoare a maleficei puterii. Cu alte vorbe, suntem împotriva sensului profund pe care nici nu propune puterea caragialiană, de a ne vindeca de maladiile spiritului. Complâcindu-ne în prostie, în loc să strigăm „Jos puterea caragialiană”, răcnim imbujorați de exaltații: „Sus Caragiale”.

V. FANACHE



I.L. Caragiale — portret de Cornelius Baba

INTERVIU

I.L. CARAGIALE: „SĂ NU ÎMBATRÎNIM DEGEABA“

Frate Vlahuță,
(...)

Așadar, n-am să cauț, ca Nastratin Hoga, prea departe înțelesul ghicitorilor ce-mi pui; am să răspund de-a dreptul pe scurt, precum mă taie capul, și anume:

— Încotro mergem?

— Dacă am avea pe cine să ne poată duce, am merge încotro ar trebui să mergem. Dar fiindcă la noi toți comandanți și nimeni n-ascultă — căci nu s-au născut încă nici cine să stie comanda, nici cine să stie asculta — mergem și noi cum merg toate în natură, sub imperiul necesității, mergem încotro o vrea Cel de sus — Dumnezeu adică. Și doar o fi el bun să nu ne ducă pe ripă! (...)

— Sintem, ca neam, în faza de copilărie, de tinerețe, de bărbătie sau îmbătrinim fără invățătură de mințe?

— Această întrebare a ta o pricep cam ca Nastratin pe a negustorului cu oul în basma ... Ia să vedem ... Toate neamurile de pe lume sint cam tot aşa de tinere și tot aşa de bătrîne. În lume sint deosebiri mari de vechime între state, între formațiile politice; dar între popoare, între neamuri, nu prea. (...)

Nu-i, care va să zică, vorba să știm în ce fază ne aflăm — de copilărie, de tinerețe, ori de bătrînețe. E vorba numai să nu-imbătrinim, cum zice românul, degeaba; că de bătrînețe nu scapă nimeni și nimic pe lume: a noastră, a tuturor, e numai vremea; vecinicia este numai a Unuia (...)

— Ce e cu uimitoarele progrese pe care, după cum strigă mereu trimițetele toate, le-am făcut?

— Că am făcut progrese satisfăcătoare dintr-un punct de vedere, nă mai incapse vorbă. Cine citește istoria bietului popor românesc și vede prin cite a trecut el de peste două veacuri și mai bine, pînă să se-nte-

meieze statul lui actual, înțelege că-orice lipșuri am costat la noi în comparație cu starea lumii civilizate, și oricăt ne-am plinge de ele, unii din dragoste pentru el, alții prin pretenții individuale mai mult sau mai puțin justificate — sintem de departe de ce am fost ca la tîcăloșia (n.n. săracia) cea mai adinca la o stare cuvînicioasă de omene.

Dar ca să zicem că am făcut progrese uimitoare ... De! parcă asta ar trebui să-lăsăm să-zică filo-românii cari trec din cind în cind în excursiune de plăcere sau de ... darăveri cu statul.

— De la sentimentul religios mai putem aștepta ceva?

— Firește că nu putem aștepta ceva de la ceva care, poate, o fi existat cîndva, dar acum vedem bine că toții că nu există ... dar despre aceasta, altădată, poate, mai pe larg, precum ar merită indeosebi ...

— Încotro e limanul? ... dincotro să așteptăm un mintuitor de care avem nevoie?

— La acestea să-mi dai voie a-ți răspunde tot cu întrebări ... Ce zor are cineva de un liman cînd, fără nevoie de cîrmă, plutește vesel, pe ape liniștite și nu se simte amenințat de nici o primejdie imediată care să-i turbure petrecerea? ... Iar cît despre mintuitor, ii mai trebuie, oare, neamului românesc încă un mintuitor dincotrova, cînd atîția îl răsar, care mai de care, din toate răspîntile? ... Avem, slavă Domnului! atîția, că am putea să-i dăm pomană la alți nevoiași.

— Sintem cu adevărat mai deștepti decât alte neamuri, sau ne-am făcut numai așa, o spaimă?

— O, Doamne! ore încă nu știu tu, dragul meu, că poporul este suveran? Apoi, dacă-i suveran, suveran fără lingușitori și fără bufoni se poate?

I.L. CARAGIALE
Răspunsuri la întrebările lui A. Vlahuță

O lichea fragment

Leki sau *Lichea* înseamnă pe turcește *pată*: cu deosebire pată de care nu poți scăpa, pată neștearsă. În limba română cuvîntul a trecut în accepție figurată: *lichea* va să zică o secătură care, dacă îți-a căzut în spinare, se ține de tine mai rău ca scaiul, și de care nu te poți scăpa decât prin mijloace violente. Să-i dai cu piciorul de sute de ori, să-l batjocorești, să-l scuipi și încă n-ai să scapi de gudurăturile lui grejoase, pînă ce nu te-i hotărî să-i dai brînci într-un canal, ca să te cotoroșești de el.

I.L. Caragiale, 1897

Canaliile fățișe ale lui Ion Luca Caragiale amintesc cu voie bună și cruzime atîțea canalii capătușite cu cîlții și încorizio pe care le cunoscem foarte bine, înțeț nu

Există numai adevărul întotdeauna serios al vieții în care lacrimile risului se amestecă cu ale plînsului. Caragiale e scriitorul cel mai grav din literatura română.

G. CALINESCU

Mărginindu-mă în relevarea meritului necontestabil al comediei autorului nostru, putem constata și recunoaște acest merit în scoaterea și înfățișarea plină de spirit a tipurilor și situațiilor din chiar miezul unei părți a vieții noastre sociale, fără nici o imitare sau imprumutare din literaturi străine.

TITU MAIORESCU

Caragiale este un scriitor original care n-a fost influențat nici de școala franceză, nici de școala nordică, la modă în epoca în care a trăit el. Are tehnica lui proprie și chiar fiecare piesă se prezintă diferită în această privință, adaptată fiind la nevoile materialului dramatic pe care-l conține.

SPIROS MELAS
membru al Academiei din Atena

Caragiale creează „în enorm” ca și Aristofan, ca și Molière, Shakespeare, Rabelais sau Jarry. El umflă personajele sale ca la un moment dat să le înțepe cu un ac și să le dezumflă în mod jalnic, arătînd cum astfel încețează bruse să mai existe.

ROGER BODARD
scriitor belgian

Caragiale a înfățișat nu numai lumea burgheză a Europei, ci și o situație actuală chiar pentru Japonia.

KOSEI YAMAKAWA
profesor de teatru japonez

I.L. CARAGIALE ȘI PROSTIA

OPINII DESPRE I.L. CARAGIALE

LE FIGARO LITTÉRAIRE

În general, acest om simțea enorm; aparatul său psihic era oricând gata să interpreteze excesiv. Toată producția lui mărturisește această pornire. În grav ori în ridicul, construcțiile lui poartă semn de fundamentală violență. Orice caracter al lui este un exces, orice situație e culminăție. Maniiile verbale ale persoanelor nu sînt decît una dintre particularitățile tipice ale sistemului său natural.

PAUL ZARIFOPOL

Pătrunzînd în actualitatea sufletească a unora din personajele caragialiene, nu sîntem obligați să ne reprezentăm pe autorul care o reflectă. Distanța dintre acesta și oamenii pe care-i zugrăvește este suprimată, prin fuziune simpatetică, încit viața interioară a acestora nu este „oglindită”, ci „produsă”. Ideile și sentimentele oamenilor nu ne apar din perspectiva scriitorului, ci din aceea a eroilor. Nu ascultăm pe autor vorbindu-ne, ci „vedem” oarecum personajele gîndind și simînd.

TUDOR VIANU

Trecerea realității existențiale în coșmar, traducerea ei în expresie grotescă, dilatarea acesteia pînă la paroxism, pînă la acel „insoutenable”, care după Eugen Ionescu e „violent-comic, violent-dramatic” și „singular profund tragic, profund comic, esențialmente teatru”, constituie și vizuarea originară, fundamentală a lui Caragiale. (...) Absurdul și necomunicarea sînt esența ultimă a comicului caragialese ...

ALEXANDRU PALEOLOGU

Dar Caragiale nu este un moralist didactic, un revoltat, ca Alecsandri, care-și exprimă direct dezamăgiriile, făcînd din marionetele lui superficiale embleme. Caragiale are intuiția unei structuri sociale inferioare. Demascîndu-o, își face datoria etică de a scoate în lumină vicii pe care nu le aprobă. Indiferentismul lui este semnul artistului superior.

POMPILIU CONSTANTINESCU

I.L. CARAGIALE: „CÎND VĂD UN PROST MĂ DOARE“

La Seghedin în inchisoarea unde ispășeam o pedeapsă ungurească, acolo l-am văzut ultima oară.

— Am venit, băiete, am venit să văd cum o duci aici la pension ... Nu îi-am spus eu să-te astimperi ... Ai? ... Si privindu-mă pe subt ochelarii mă cerceta de sus pînă jos.

— Ian ridică mîinile să văd urmele lanțurilor ... Săracu de fîne ... Uite, îi-am adus niște merinde și două sticle de șampanie să le bem noi laolaltă aici în Kecskemét, la magyar királyi államtogház, mă rog frumos ...

Nenea Iancu era mai tînară ca oricind. Se plimba de-a lungul odăii cu pași lungi, se oprea cîteodată, își potrivea ochelarii de după care strălucea același neastimpăr al ochilor cu sclipiri de ofel și vorbă lui era vechea impletitură de fulgere care cădeau tumultos ca totdeauna. Ce vîtoare de imagini, cîte împărecheri paradoxale, cîtă pasiune și coloare în poveștile lui ...

In clipa cînd vorbea, simțeai plutind parcă fiorul creațiunii, cu misteru-i elern nedeslușit. Vedeai chinurile facerii cum se petrec sub ochii tăi, cum radiază un spirit fosforescent, fără repaos.

Cine a avut norocul să-l asculte pe Caragiale vorbind un sfert de ceas oriunde, la o adunare a negustorilor, ori într-un ungher din vagonul restaurant, n-are să uite niciodată cea mai strălucitoare icoană a inteligenției omenești din cîte a întîlnit în drum.

N-a fost minte să stăpinească cuvîntul cu mai multă siguranță, să-l frâminte și să-l chinuască cu mai multă pute-

re. În fraza lui fermecată se revărsa o lumină orbitoare, era pulbere de argint, foc de artificii, ris și plins, era alintare dulce și durere sălbăfecă. Ca într-un caleidoscop fermecat se deslușeau chipuri vrăjite de magie (...)

Cite nu mi-a vorbit în cele trei ceasuri, acolo la Seghedin. Plin de surpize, vîoi, paradoxal, nenea Iancu mă muștra părintește ...

— Ti-am spus de-atitea ori, nu te mai bate cu prostii, că te răpun ... Ce crezi tu, pe urma cui am suferit eu în viață? Pe urma deșteptărilor? Prostia, suverana prostie, e totdeauna mai tare. În zadar luptă frumos cu tăieturi fine de floretă, el lovește greu cu lăstarul în moalele capului. Si în zadar risipești spirit și vervă, el e tare ca piatra. Cum să-ti spun, prostul are o concepție telurică a vieții. Uite așa își infundă ochii și urechile, își înfîge capul în pămînt ca struțul, ridică spatele și trece pe deasupra lui toate curentele ... nimic mai greu decît să cîrmuiești prostii ... Ei au un instinct de împotrivire organică ..."

Nenea Iancu își scotea ochelarii, mai spunea o pildă, mai arunca cîteva frunzări de glumă, îl copleșeau amintirile, sta o clipă pe ginduri și ofta din tot sufletul ...

— Toată viața n-am putut să sufăr prostia ... Săracu' de mine, mă băiete, cînd văd cite un prost mă doare ... Zău, am dureri fizice ... Mă ia cu rece aici în creștet ... Si fruntea i se intuneca, buzele î se impreunau într-o linie de dezgust și silă gemărginită.

OCTAVIAN GOGA

PROSTOCRAȚIE

Deși tot mai ruptă de realitate și mai înfeudată universului bolnav al trăncănelii, lumea lui Caragiale nu este totuși o lume în declin. Se affă, dimpotrivă, la apogeu, se găsește în plină înflorire. Este o lume nouă, dar nu una de curind născută, încă şovânelnică, în curs de consolidare; pe femeiurile sale stă așezată solid, nimic nu o poate clinti. Personajele în vîrstă sau aflate la maturitate deplină sunt majoritare, iar cele tinere (Spiridon, Chiriac, Zîră, Rică, Jordache, Catindatul etc.) merg hotărî pe drumul eroilor de înaintași. (...) Se vorbește uneori despre cîte unul care n-ar fi „d-ai noștri”, dar nu apare niciodată în scenă vreun reprezentant al acestei specii bizarre. Și e lemn de înțeles de căi nici n-ar putea, fiindcă de veghe stau cei de la „poliție”, gata să-l „amfle”. Cine nu e „d-ai noștri” este „regulat” și „pocălit” fără prea multe menajamente.

În această lume în care toți sînt ori devin „d-ai noștri”, fiecare îl crede pe celălalt prost, fiecare, la rîndul său, face pe prostul. Fiindcă adevarata, supremă valoare a acestei lumi este prostia — și toți se străduiesc să fie, să dea impresia că sunt cît mai prosti. Lumea lui Caragiale este o prostocrație, în sistemul căreia prostia reală, autentică se confundă indiscretabil cu simularea prostiei. Nu se mai poate să dacă Trahanache, Prisanda, Jupin Dumîfrache, Pampon, Crăcănel, Agamîță Dandanache sunt cu adevarat prosti, ori se prefac într-un chip extrem deabil cît să sint prosti: din această profundă ambiguitate se naște, în orice caz, o lume în care, pentru a supraviețui, este neconvenit nevoie să faci pe prostul, să intri în corul uniform și zgomotos al marii trăncăneli, să fii asemenea ei.

Părăsind-o, se poate exclama asemenea unuia dintre personajele sale: „Ce lume! Ce lume! Ce lume!”

MIRCEA IORGULESCU
Eseu despre lumea lui Caragiale, 1988

MOFTUL ROMÂN

revistă umoristică, satirică, apare fără pretenție ca și fără subvenție, sub direcția
d-lui I.L. Caragiale. 20 de bani numărul

O RÂUTATE
I.L. CARAGIALE

Fost sufer, fost autor și director de teatru, a contractat din copilărie multe din apărătorile actorilor: e tipul cabotinului literar.

Autor a mai multor opere de valoare — pe care are să le scrie ... Dar nu! nu va mai lucra nimic serios într-o țară de mofturi, unde nu se incurajează arta și literatura adevărată. De aceea își pusește de gind să părăsească acest Orient incult și să se exileze de bunăvoie în Occidentul luminat — la Kecikemet.

Singurul bucureștean care s-a lipit de fosta „Junime“ literară din Iași — rara avis, giscă rară.

În politică, lipsă totală de principii, totuși o extremă consecuență: votează regulat cu opozitia, deși ii este intotdeauna antipatică.

DEMOCRAȚIA ÎN SECVENTE

Frații radicali și D. Dim. Sturdza
fragment

Într-o țară ca a noastră, unde cînd afirmi ceva, nu îi se cer și dovezi, unde spiritul public nu are nici un element serios de control mai ales asupra luptelor ivite pe tărîmul științei de stat, reaua credință este de cele mai multe ori o bună temelie pentru clădirea unei frumoase reputațiuni. Ca să treci de cel mai curat, n-ai decît să ponegrești cu ori fără drept pe alții; ca să te creză lumea om cinsti și de treabă, n-ai decît să ocărăști și să osîndești în vîleag purtarea altora, chiar dacă dinșii au o bună purtare și mai ales în cazul acesta. Dacă vrei să înseli lumea, a zis un filosof, înselă-o gros, că subțire nu îi se prinde. E mult numai pînă să-ți faci o reputație frumoasă, și în urmă poți fără grija să rîvnești însuți păcatele, de care osîndeai odată pe alții buni nevinovați.

I.L. Caragiale, 1879

Mare cursă cu obstacol,



Liberali și conservatori

fragment

Sînt în România două partide, care se exclud unul pe altul: liberalii și conservatorii, roșii și albi, radicalii și reacționarii.

Deși nimeni nu săgăduiește că aceste două partide în adevăr se exclud, părerile în privința lor se deosebesc. D.C.A. Rosetti, cel mai competent om în materie de lupte politice, e de părere că partidul conservator, alb sau reacționar, este o Plevnă internă pe care liberalii trebuie să-o combată de moarte și viață. Diletanții politici, din contră, sunt de părere că aceste două partide, deși în adevăr se exclud, vor același lucru, adică să ajungă și să rămână la putere.

I.L. Caragiale, 1878

DECADENȚĂ

fragment

Asta e opoziție? Astea sunt întruniri de opoziție?

Oratori care vorbesc ca toți oamenii, liniștiți de parcă n-ar fi la guvern un partid adversar, dezbatând cu singe rece ca la Academie, ba încă permisindu-și a face și glume și spirit. Auzi glume și spirit cînd ești în opoziție!

Nici un orator nu se bate cu pumnul în piept. Niciunul nu răstoarnă sfeșnicile, nu sparge tribuna, nu-și taie mîna în țăndările paharului spart. Nici unul nu-și mai scoate brațul din umăr printr-un suprem gest patriotic. (...)

Astăzi ce avem? dezbatere, dezbatere și iar dezbatere. Foarte mulțumim de întrunirile dvs.

Eu nu cer de la orator să mă lumineze-ii prețind să mă încălzească. Oratorul trebuie să vină la tribună fioros ca un leu, și cînd o striga odată *Fraților!* să mă facă pe mine, fratele lui, să sar din loc. (...) Iată ce înțeleg eu prin orator. S-a pierdut din nenorocire această școală mare: „Jos reacțiunea! jos ciocoi! sus libertatea, egalitatea și fraternitatea! sus boborul“.

I.L. Caragiale, 1896

Cronica de joi (II)

fragment

În ultimul moment aflu de la cîțiva colectivisti de frunte că alaltaieri, luni, niște bande conservatoare, sub ochii armatei și ai poliției, făcute prizonieri, au avut îndrăzneala să atace universitatea din București, să stîlcească pe studenții care se găseau în sălile de cursuri și să devasteze edificiul.

Ceva mai mult, bande îndrăznețe ale conservatorilor au mers cu infamia pînă la a forța pe d. Paul Stănescu, polițaiul Capitalei, și pe directorul poliției, cari plîngeau de ciudă, să se pună în fruntea mișeștilor lor isprăvi.

I.L. Caragiale, 1896

Infamie

fragment

N-ai ce-i face! asta e școala colectivistă: tînăr sau bătrîn, deplorabil sau ridicul, spiritual sau imbecil, cinstit sau mișel, în fine viu sau mort, dacă le poți aduce foloase materiale și se încină și-ți dau din coadă ca cel mai ascultător Samurache, nu mai ești bun pentru asta, nu te aștepta să întîlnești la colectivisti sentimentele leului lui Androcles-acela era un animal cu inimă. La colectivisti, despre legăturile morale-respect față de meritul, cinstea bătrîneții și nenorocirii, mila de slăbiciune și de cădere, mîngîiere în adversitate, recunoștință pentru jertfe trecute — în genere tot ce numim, cu o singură vorbă, omenie, nici pomeneală.

I.L. Caragiale, 1897



unde toți se potichesc

Moftul Român, 28 mai 1901

Moftul

Moft! Mofturi!

O, Moft! tu ești pecetea și deviza vremii noastre. Silabă vastă cu nețârmurit cuprins, în tine încap așa de comod nenumăratele înțelesuri: bucurii și necazuri, merit și infamie, vină și pățanie, drept, datorie, sentimente, interese, convingeri, politică, ciumă, lingoare, diferită, sibaritism, vițuii distrugătoare, suferință, mizerie, talent și imbecilitate, eclipse de lună și de minte, trecut, prezent, viitor-toate, toate cu un singur cuvînt le numim noi români moderni, scurt: MOFT.

I.L. CARAGIALE

MOFTURI

*Eu: Ce mai spun gazetele, nene?
Nenea: Mofturi!*

*Eu: Ce era azi la Cameră?
D. deputat: Mofturi!*

*Pacientul (foarte impacient): Doctore,
mor!*

Doctorul (foarte liniștit): Mofturi!

Librarul: Iată o carte nouă, foarte interesantă.

*Un judecător (dînd cu dispreț volumul
la o parte): Moft!*

*Eu: Eu crez că de astă dată guvernul
a avut dreptate.*

Un pesimist suprimat (scrișind fioros): Mofturi!

*Un orator opozant: Citeodată, autoritățile ... prin abuz de putere, se întimplă
prea de multe ori să comită ...*

Un ministru Mofturi!

Iar eu: A propos, ieșe o gazetă nouă.

Publicul: Moft

I.L. CARAGIALE

MARELE CONCURS LITERAR al „Moftului Român”

Deși afacerile „Moftului Român” nu merg desul de strălucit — ba tocmai pentru asta — direcționea revistei noastre s-a hotărât să publice un concurs literar cu următoarele condiții:
„Moftul Român” propune trei premii pentru trei lucrări literare: o novelă, o poezie și un articol critic; fie cît de lungi, nu strică.

Termenul de prezentare al acestor lucrări va fi 1 octombrie 1901 ...

Autorii sunt absolut liberi să aibă orice vederi sociale, morale, politice, filosofice, estetice etc.; pot trimite lucrări vesele, triste, hazlii, lugubre, sentimentale, răutăcioase, infame, candide, grave sau umoristice, orișicum, pot scrie după orice scoală le convine, clasică, romantică naționalistă, realistă, idealistă, decadentistă, parnasianistă, fantazistă, secesionistă, optimistă, pesimistă, obscurantistă etc.

SOCIETATEA IGENICĂ ANONIMĂ „MORIȘCA” contra igrasiei la cap

Lipsa unei canalizări sistematice în țara noastră a făcut ca igrasia să se urce pînă și în capetele oamenilor.

Indiferența guvernelor și a igeniștilor noștri a făcut ca această igrasie să ia proporții considerabile și să amenințe o inundație completă a inteligenței țării noastre.

O singură condiție li se impune pentru a putea câștiga un premiu sau măcar o mențiune de onoare: lucrarea lor să fie stupidă. Destul au fost și sunt premiate talentul și inteligența! Stupiditatea, iată ce vom noi să premiem.

Și acum, porniți din toate unghiurile patriei române, de pe unde se află un petec de hirtie virgin încă și o pană sau orice alt instrument de însemnat cuvinte, — porniți plicuri și plicușoare iubite, către onor. Redacțiune a „Moftului Român”.

Vă așteptăm cu ferma incredere că nu cresc numai talente pe ogorul literelor române și că, orice s-ar zice, sămința stupidității nu s-a stîrbit încă!

I.L. CARAGIALE

CRONICA

Atât Teatrul Național cit și Opera Română merg foarte slab și ca succes și ca afacere. Lipsa de ciștință material găsește un fel explicație în criza care bîntuește piață: cam ieftină explicație, ce-i drept, dar pe vremuri de criză trebuie să ne mulțumim și cu explicații ieftine, mai cu seamă dacă se mulțumesc cu ele acei de-a dreptul interesați.

I.L. CARAGIALE

BACANISMUL

CUGETĂRI

În politică, un om fără principiile noastre e un om pierdut; el se poate regăsi cînd ni le îmbrățișează.

Deplorabil te poate face oricine; numai tu însuți te poți face ridicul.

Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii.

Pentru un român care știe căti, cel mai greu lueru e să nu scrie.

Unde toți oamenii mari sunt secături și toate secăturile sunt oameni mari.

I.L. CARAGIALE

Siguranța pe C. F. R.



Se înmulțesc băcăniile în București, domnule, în mod ingrozitor. Ați băgat de seamă? Nici ploșnițele, nici gazetele nu se prăesc așa de mult. Cei scuze numeroșilor mei furnizori de coloniale și delicatește că i-am virit într-o asemenea ofensatoare comparație. Comparația era necesară ca să constată acest uriaș fenomen social care se produce în țara noastră (...)

Vitrinile garnisite cu tot ielul de trufandale parcă strigă victorioase: Trăiască băcănia română, jos arta venetică. Nu ne trebuie sonate de Beethoven, ci șuncă de Praga, nu menuete de

Haydn, ci salate de țiri, nu clavire Bösendorfer, ci plăcinte cu urdă și mără!

E triumful stomacului asupra intelectualității ...

Oare nu va veni niciodată, Doamne, epoca binecuvântată cind poezia suavă va îngăunchea trivialele mezelicuri? (...)

Eu visez o lume ideală în care articolele de băcănie se vor vinde ca maculatura, iar articolele literare vor fi la preț ca adevărate delicate.

TARASCON

SCRISORILE ANONIME

Este aproape imposibil, crez eu, să se găsească un român, indiferent de sex, care să nu fi scris-chiar dacă nu știe să scrie-care să nu fi primit, sau despre care să nu se fi scris ... măcar o scrisoare anonimă.

Scrisoarea anonimă este unul din semnele caracteristice ale societății românești.

Românul începe să scrie și să primească scrisori anonime din cea mai crudă vîrstă.

Foarte puține scrisori anonime au caracter ostil. (...)

În genere scrisorile anonime sunt inspirate de un cald interes ce-l poartă autorul discret pentru adresant.

Ele sunt foarte rar pur și simplu nesemnate.

În imensa majoritate a cazurilor scrisorile anonime sunt îscălită cu nume închipuite. Citeodată, mult mai des cu: „Un amic”, „un om care ține la d-ta”, „un binevoitor”, „o veche cunoștință”, „un tată de familie”, „un cetățean mișinat de cine vede”, „un sincer liberal”, „un nestrămutat conservator”, „un român neaoș” scl. scl. (...)

Scrisoarea anonimă are o putere magică, formidabilă.

Interesează, captivează, subjugă; amețește, orbește și stăpînește cu cea mai neînfrințată, cu cea mai diabolică tiranie.

Cine poate avea tăria să arunce o scrisoare anonimă și să rămână cu sufletul și cu mintea nealterate de atingerea ei?

I.L. CARAGIALE

SITUAȚIA POLITICĂ

Orizontul politic se limezește.

Bdgetele s-au votat.

Pentru fiecare tagmă de patrioți s-a prevăzut o rubrică grasă după clasă.

Adevăraților patrioți, celor calzi, li s-a înmulțit leafa.

Celor mai reci li s-a măntinut cifrele din trecurut.

Celor bănuți că dușmani ai principiilor republicane li s-a făcut un scăzămint de 50 la sută.

Îar cei opozanți pe față au fost trecuți la iconomii.

Un act din cele mai patriotice se va săvîrși zilele acestea în Cameră.

Se va vota o subvenție pentru încurajarea fabricii de la Chitila, ca industrie națională.

Bătă-l să-l bătă de zahar! așa e el, dulce.

Se vede că fabricantul de la Chitila a îndulcit pe patrioții deputați, și dinși, ca să-l încurajeze la îndulcire, au luat patriotică hotărîre de a-i da o subvenție de 1.200.000 franci.

Indulcire reciprocă și mutuală.

Iată avantajul principiilor republicane.

Nu, orice s-ar zice, orice s-ar face, Republica este și va fi o acadea enormă, din care republicanii vor suge esența sfintelor principii.

Trăiască dar sfânta acadea, cu condiție ca să ne fie și nouă permis a trage pe dinsă cu limba măcar o dată pe zi!

I.L. CARAGIALE


Călătorul: Domnule, eu iau bilete, dar îmi garantezi că nu deraiază trenul?

Casierul: Ma parole d'honneur, domnule, conduce d-ul Prim ministru:

Moftul Român, 16 sept. 1901

POLITICA

Evenimentul politic cel mai important în cursul acestor săptămâni, și poate cel mai important al întregului an, este fără îndoială marele Congres socialist ce s-a deschis alătări la București și care se va închide simbatică seara printre agape, un mare banchet frâtesc.

Un lucru e foarte regretabil: Congresul a fost secret, nu a fost admisă și a asistat la dezbatere absolut nimici afară de delegații diverselor județe, având mandat în regulă de la muncitorii români, cari mandate au fost verificate cu toată scrupulozitatea de către Comitetul executiv central.

Un partid așa de popular și de numeros credeam că va deschide de perete ușile sale; oricit ar fi un partid de tare nu trebuie să împingă de la sine pe cine vrea să se apropie de dinsul. Noi mărturisim că ne promiteam cîteva ceasuri de mulțumire în aşteptarea marilor Congres socialist. Trebuie să spunem că era și un fel de amor propriu românesc la mijloc — orișit s-ar părea, altfel se prezintă o națiune în fața lumii cind poate zice cu mindrie:

Am avut un mare Congres ... Iată ce s-a făcut la marele nostru Congres ... Iată ce s-a zis de tovarășul X ... de prietenul Z ... în marele nostru Congres!

Și cîte iluzii frumoase nu ne făceam! Auzeam minunatele discursuri, vedeam fizionomia demnă și gravă a Adunării, ne întăream credința într-un viitor mare în care nu vom mai fi apăsați, apăsațori și vai! nepăsațori! Un viitor în care, grație unei organizări sociale științifice, vorbele late și goale, palavrele și mofturile nu vor mai fi date ca zaharicale de preț mulțimii păscătoare de spanac! — un viitor în care răutatea, invidia și prostia nu vor mai exista, decât ca amintiri istorice!

Dar zadarnice iluziuni — nu în privința marilor viitor, o, nu asta nu poate fi o iluzie, e pozitiv, ci în privința admisiunii profanilor în Sinodul socialist!

I.L. CARAGIALE

75 Lei